

« [...] Τούτων γινομένων [σ.σ. αναφέρεται σε στάση των Μανιατών εναντίον της κυβέρνησης Καποδίστρια], ο Πετρόμπεης διέτριβεν ως γερουσιαστής εν Ναυπλίω. Εις μάτην εζήτησε παρὰ του Καποδιστρίου ν' απέλθῃ εἰς τὴν εαυτοῦ πατρίδα, ὅπως, ὡς ἔλεγε καθησυχάσῃ τὰ πράγματα· ὁ Καποδίστριας δὲν ἐδίδεν αὐτῷ ἀδείαν. Τότε ἐδραπέτευσε κατὰ Φεβρουάριον 1831 εἰς Ζάκυνθον ἐπὶ ἀγγλικοῦ πλοίου, τοῦ Γόρδωνος, ἀλλ' ἀποβιβασθεὶς εἰς Κατάκωλον τῆς Ηλείας, ὁπότεν ἐσκόπει νὰ μεταβῇ εἰς Λιμένι, συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Κανάρη, εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ σταλέντος καὶ ἀπήχθη εἰς Ναύπλιον. Οὐδαμῶς δὲ λαβὼν ὁ Καποδίστριας πρὸ οφθαλμῶν ἐπιστολὴν τοῦ Πετρόμπεη, ἐν ἣ διεμαρτύρετο διὰ τὴν προσγενομένη αὐτῷ βίαν, ἀπλῶς βουλευθέντι ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν οἰκείων καὶ κατάπαυσιν τῶν ταραχῶν, ἐκήρυξε διὰ διατάγματος αὐτὸν τε καὶ τὸν Κωνσταντῖνον [σ.σ. τὸν ἀδελφὸ τοῦ Πετρόμπεη καὶ ἐκ τῶν δολοφόνων τοῦ Καποδίστρια] ὡς λιποτάκτας· ἐπιτροπεία δ' ἐκ γερουσιαστῶν προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Βιάρου [σ.σ. τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια] ἐκήρυξε τὸν πολὺν Πετρόμπεην ἑνόχον ἐσχάτης προδοσίας, οὗ ἕνεκα καθείρχθη ἐν τῷ Ἰτζ-Καλέ τῷ ἐτέρῳ φρουρίῳ τοῦ Ναυπλίου ἐπὶ ἐννέα ὅλους μῆνας ὡς κακούργος. Ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πετρόμπεη Κωνσταντῖνος ἔμαθεν ὅτι οὗτος καθείρχθη, ἀφίκετο εἰς Ναύπλιον ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει τοῦ Καποδιστρίου ὅτι θὰ ἔμενεν ἐλεύθερος· ἀλλ' ἂμ' ἀφικόμενος καὶ ἐτέθη ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. Μάτην δὲ ὁ Ρώσος Ρίκορδ, παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς ἐξ καὶ οἰδοιμολογίας μητρὸς τοῦ Πετρόμπεη καὶ ὑπὸ τοῦ Κατζάκου Μαυρομιχάλη [σ.σ. ἀνεψιὸ τοῦ Πετρόμπεη] παρεκάλει τὸν Κυβερνήτην ὅπως δέξηται τὸν Πετρόμπεην εἰς συνδιάλεξιν κατ' οἶκον πρὸς συνδιαλλαγὴν. Τέλος ἐπείσθη ὁ Καποδίστριας. Πρὸς τοῦτο δ' ὠρίσθη ἡ συνδιάλεξις νὰ γίνῃ κατὰ τὴν 5ην μετὰ μεσημβρίαν τῆς 26ης Σεπτεμβρίου ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυβερνήτου παρόντος καὶ τοῦ ναυάρχου Ρίκορδ. Κατ' ἀπαίσιον σύμπτωσιν ὁ Καποδίστριας παραβάς τὴν εαυτοῦ ὑπόσχεσιν ἕνεκα ταραχῆς ἐκ τινὸς ἀρθροῦ τοῦ «Ταχυδρόμου τοῦ Λονδίνου» κατακρίνοντος τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ, δὲν ἐδέξατο (26 Σεπτεμβρίου 1831) αὐτὸν εἰς ἀκρόασιν. Οὕτω δ' ὁ γέρων Πετρόμπεης νομίσας ὅτι σκοπίμως πρὸς ἐμπαιγμὸν ἐξήχθη ὑπὸ φρουρὰν ἐκ τοῦ Ἰτζ-Καλλέ καὶ ὑπὸ φρουρὰν ὡς κακούργος περιήχθη, ἐξεμάνη. Ἀπαγόμενος δ' αὐτίς ἐκ τῆς οἰκίας Καποδιστρίου εἰς τὰς φυλακὰς παρεκάλει τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ, ἵνα εἰ δυνατόν ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ νὰ διέλθῃ ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας, ἐν ἣ κατῴκει ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γεώργιος καὶ ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλη. Ἀφικόμενος δ' ἐκεῖ ὑπὸ τὰ παράθυρα ἐκραύγασεν ὁ γέρων φωνὴν τρέμπου ἐξ οργῆς: «Γεῖα σας παιδιὰ»· πρῶτος ὁ Γεώργιος ἀναγνώρισας τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς πρὸ τοῦ παραθύρου ὁρμᾷ· καὶ ἰδὼν εἶπε πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον: «ὁ γέρος». «Τί κάνεις;» ἐρωτῶσιν ἀμφοτέρω. «Τὰ βλέπετε» ἀπαντᾷ ἐν μανίᾳ καὶ ἀπέρχεται ὁ πολὺς Μπέης. Αἱ λακωνικαὶ αὗται λέξεις ἐδήλουν μυρίους ὅσους διαλογισμοὺς καὶ σκοποὺς κρυφίους, οἵτινες συλλήβδην ἐγένοντο τῷ Κωνσταντίνῳ καὶ Γεωργίῳ τὸ σύνθημα τῆς ταχίστης δολοφονίας τοῦ Καποδιστρίου, ἣν καὶ ἐξετέλεσαν πράγματι τὴν ἐπαύριον 27 Σεπτεμβρίου. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Γεώργιος διετέλουν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, ἀλλὰ διὰ προσπεποιημένης ὑποταγῆς εἶχον κατορθώσει νὰ καταστήσωσιν, ἀπὸ μακροῦ, λίαν ἐλαφρὰν τὴν φρούρησιν αὐτῶν· ἐπρωμηθεύθησαν δὲ καὶ ὅπλα ὑπὸ τοὺς οφθαλμοὺς αὐτοῦ τοῦ ἐπόπτου αὐτῶν Καραγιάννη. Πολλάκις δὲ ἤδη εἶχον ἐνεδρεῦσαι ἐν τῇ οδῷ τὸν Κυβερνήτην· ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησαν τὸ τόλμημα. Νυν ὁμῶς ἀπήτην τα ἐν Μάνῃ νόμιμα νὰ μὴ ἀναβληθῇ ἐπὶ πλέον ἡ ἐκδίκησις.

Τα την δολοφονίαν του Κυβερνήτου ουτωσίν εκτίθησιν επακριβώς ο Γερμανός ιστορικός της νεωτέρας Ελλάδος **Κάρολος Μένδελσον Βαλθόλδς**, ου πολλαχού ήδη εμνημονεύσαμεν:

“Η 27 Σεπτεμβρίου ην Κυριακή· η πρωία ην λαμπρά και αίθριος. Τη 6η ώρα καταλιπών το δωμάτιον, εν ω από μιας ήδη ώρας ειργάζετο, απήλθεν εις τον μικρόν του αγίου Σπυριδώνος ναόν, όπως ακούση την λειτουργίαν. Συνώδευον δ’ αυτόν ο εις μόνον πιστός μονόχειρ απόμαχος Κοκώνης και ο στρατιώτης Λέοντας. Καθ’ οδόν συνήντησαν αυτώ ο Κωνσταντίνος και ο Γεώργιος Μαυρομιχάλοι, εχαιρέτισαν αυτόν και σπεύσαντες προεπορεύθησαν αυτώ εις τον ναόν. Έστησαν δ’ ούτως ένθεν και ένθεν της στενής θύρας, ώστε οι εισερχόμενοι εις τον ναόν ώφειλον να διέρχωνται μεταξύ αυτών. Είχον ενδυθή λαμπρώς ως επί εορτή κοσμούμενοι. Αντικρύ δ’ αυτών επί του αντιθέτου της οδού μέρους ίσταντο οι αστυνομικοί υπάλληλοι οι την επιτήρησιν των υπόπτων επιτετραμμένοι, ο Ιωάννης Καραγιάννης και ο Α. Γεώργης.

Και τούτο δηλοί την απελπιστικήν της κυβερνήσεως θέσιν: ότι ηναγκάσθη να εμπιστευθή την εκτέλεσιν των αυτής μέτρων υπαλλήλοις, οίτινες διαπραττομένου εγκλήματος κατά του αρχηγού του Κράτους, παρίσταντο αδρανείς εν αδιαφορία και μάλιστα συμπράττοντες. Αμφότεροι ήσαν μεμυημένοι εις τα των δολοφόνων σχέδια. Ο Καραγιάννης, ο ασυγγνώστω των αρχών αμελεία διατελών από τεσσαράκοντα ημερών επιτηρητής των Μαυρομιχαλών, γενόμενος επί τέλους συνωμότης αυτών, απεφάσισε να συντείνη όση δύναμις εις τον “φόνον του τυράννου”. Εξ μόλις ημέρας προ της απαισίου εκείνης Κυριακής είχε μάθει η αστυνομία την προ μηνός γενομένην αγοράν των πιστολίων. [...] Προς τον Καποδίστριαν είχαν ανακοινώσει ο αστυνόμος Ναυπλίου και ο Άγγλος Δώκινς [σ.σ. ο Βρετανός αντιπρέσβυς], ότι η ζωή αυτού εκινδύνευεν. Αλλ’ εκείνος απέκρουσε τας θετικάς και ευλόγους αυτών παραστάσεις, απαντήσας αυτοίς δια θρησκευτικού αξιώματος “Η Θεία Πρόνοια αγρυπνεί επί του Κυβερνήτου της Ελλάδος. Θα σεβασθώσι τας λευκάς μου τρίχας”. Οποία δαιμόνιος πεποίθησις. Έγκλημα σχεδόν φαίνεται ενώπιον των αιματηρών της Μάνης εκδικητών η της Θείας Προνοίας επίκλησις. [...]

Συνεκλονίσθη πως ο κόμης, ότε ίδε τους Μαυρομιχαλέους ίσταμένους προ της θύρας του ναού και η της προτεραίας νουθεσία επήλθεν αυτώ φοβερά. Επί βραχύ edίστασεν· ανέβλεψε δε προς την οικίαν του επί των Στρατιωτικών υπουργού Ροδίου και η της σωτηρίας αυτού ελπίς διέλαμψεν εν τη ψυχή αυτού· αλλ’ αποβαλών αθύμως τον δειλόν στοχασμόν μετά μικράν ανάπαυλαν προεχώρησε και ανέβη τας προ της θύρας του ναού ολίγας βαθμίδας. Τοτ’ εξαγουσιν οι φονείς τας διπλάς σφαίρας εχούσας αυτών πιστόλας, σκοπεύουσιν κατά του κυβερνήτου και πυροβολούσιν. Η σφαίρα του προδότη Καραγιάννη αποτυχούσα του σκοπού εισδύεται εις την αριστεράν της θύρας παραστάδα· αλλ’ ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης επιτυγχάνει τον κόμητα όπισθεν κατά την κεφαλήν· κλονούμενον δε τον Καποδίστριαν δις δια μαχαίρας πλήττει κατά την κοιλίαν ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης και αμέσως το θύμα κλίνει νεκρόν, άφωνον. Ο Κοκώνης υπεδέξατο τον πίπτοντα Κυβερνήτην επί του αποκεκομμένου αυτού βραχίωνος, ον είχεν αποβάλει πολεμών προς τους Αιγυπτίους και αποθείς τον νεκρόν χαμαί ετράπη προς καταδίωξιν των φονέων. Και επυροβόλησε μεν κατά του Κωνσταντίνου, αλλ’ ακροθιγώς μόνον ήψατο αυτού η σφαίρα, ο δε φονεύς ανορθωθείς ηγωνίσθη να διεκφύγη.

Αλλά νυν επέρχεται αγρία σκηνή προ του ναού, όστις ην έτι πλήρης προσευχομένων. Περί το πτώμα του Κυβερνήρου συναγείρονται φίλοι και γυναίκες παροτρύνοντες εις εκδίκησιν. Ο τραυματισθείς Κωνσταντίνος εν πολλή αγωνία συρόμενος περαιτέρω καταδιώκεται υπό του καταρωμένου πλήθους, μέχρις ου ο στρατηγός Φωτομάρας, πυροβολήσας από του παραθύρου της αυτού οικίας ρίπτει αυτόν χαμαί. Υβρίζων και καταρώμενος ο εκμανής λαός σύρει κατά γης τήδε κακείσε τον θανασίμως τετρωμένον· λακτίζει αυτόν και προπηλακίζει· πείσμων δ' εκείνος και θρασύς μέχρι τέλους ικετεύει μόνον τους συναγηγερμένους να φονεύσωσιν αυτόν ταχέως: “Μη με λερώνετε βρε παιδιά...Μωρέ δεν ευρίσκεται κανένα παλληκάρι να με φονέψη με μια πιστολιά;” Ο άγριος φονεύς ουδόλως έχρηζε να ικετεύση μακρότερον περί της αυτού απαλλαγής· η ιλαστήριος σφαίρα εύρεν αυτόν και επέρανε το μαρτύριον αυτού. Αλλά και κατ' αυτού του αψύχου πτώματος αυτού ετράπη η λύσσα του λαού, όστις σύρας αυτόν εις την πλατείαν της πλατάνου κατέρριψε βλασφημών και υβρίζων εις την θάλασσαν από των τειχών του κάτω φρουρίου. Ούτω δε η αμερικανική δικαιοσύνη του ελληνικού λαού (Λύντσιοις νόμοις) επιμώρησε τον έτερον των φονέων του Καποδιστρίου.

Κατά τον πρώτον νωπόν της πράξεως θόρυβον, κατά την πρώτην του ναού φοβεράν σκηνήν, ηδύνατο ίσως ο άλλος της πράξεως αυτουργός Γεώργιος Μαυρομιχάλης να διεκφύγη ευκόλως μετά του Καραγιάννη δια της εγγύς πύλης του Ναυπλίου. [...] Τουναντίον όμως, κατέφυγε [...] εις την οικίαν του Έλληνος αξιωματικού Βαλιάνου. [...] Ότε όμως προσώρμησεν το θορυβώδες πλήθος μετέβαλε σχέδιον και αναρριχηθείς εις χθαμαλόν τινά τοίχον κατεπήδησεν εις τον κήπον του κυρίου Ρουάν [σ.σ. Γάλλου αντιπρέσβυ] και μόλις αναπνέων εφώνησεν: “Ο τύραννος δεν ζη πλεόν. Έπεσεν από τας χείρας τας ιδικάς μου και του θείου μου. Να με ασφαλίσετε” [...] Περί το εσπέρας [...] αυτόπται εμαρτύρησαν ότι ο φονεύς Γεώργιος Μαυρομιχάλης είχε κρυβή εν τη οικία του Γάλλου πρεσβευτού· ευθύς δε πλήθος λαού λυσσών περιεκύκλωσε το μέγαρον της πρεσβείας απαιτούν δια κραυγών εκδίκησιν. Εν των θορύβω επεφάνη ο φρούραρχος Αλμείδας και εξήτησε την παράδοσιν του κακούργου, εν ονόματι της προσκαίρου τριανδρίας, ην περί την μεσημβρίαν της αυτής ημέρας είχαν συστήσει η Γερουσία εκ του Αυγουστίνου Καποδιστρίου, του Κολοκοτρώνη και του Κωλέττη προς διοίκησιν των κοινών. Έδειξε προς τον Ρουάν το υπό τα παράθυρα αυτού συνηθροισμένον πλήθος και παρετήρησεν αυτώ ότι, εάν αρνηθή, έμελλε να αποβή αδύνατος η χαλίνωσις της μανίας του λαού. Παρέστησε τότε προς τον [...] Γεώργιον, ότι πρόκειται περί τακτικής αυτού δίκης, ήτις έμελλε να γείνη υπό τα όμματα πάσης της Ευρώπης, και ότι ήθελεν είναι πολύ ασφαλέστερος εν ταις χερσί των δημοσίων αρχών ή εντός οικίας πολιορκουμένης υπό λυσσώδους πλήθους. Και διεμαρτυτήθη μεν εκείνος ζωηρότατα· αλλ' απεφάσισε τέλος να απέλθη, κατιδών ότι αυτή η προς προστασίαν αυτού καλή διάθεσις ουδόλως είχαν την προς τούτο δύναμιν. Παρεκάλεσεν όμως όπως συνοδεύση αυτόν Γάλλος τις αξιωματικός· ο δε Ζεράρ και Ρουάρ έπεισαν τον συνταγματάρχην Πελλιόν ίνα εκπληρώση το φιλόανθρωπον εκείνο καθήκον. Ούτω δε στηριζόμενος επί του βραχίονος του Πελλιόν διήλθεν ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης τον απειλητικόν και ένοπλον όμιλον.

Η συκοφαντία κατηγόρησε βραδύτερον τους Γάλλους ως συνενόχους του κακούργηματος, πρόφασιν ίσως λαβούσα την πράξιν του Πελλιόν [...]

“Φίλε και αδελφέ,

Έχασεν η πατρίς τον σωτήρα! Έχασεν η Ελλάς τον πατέρα! Εδολοφονήθη μετά πιστολών κατά κεφαλής και μαχαιρών επί κοιλίας από τον Κωνσταντίνον και Γεώργιον Μαυρομιχαλαίους χθες Κυριακήν, μόλις ανατέλλοντος του ηλίου, ότε επάτει το κατώφλιον της εκκλησίας του αγίου Σπυριδωνος.

Έπεσε πάραυτα κατά γης άλαλος και άφωνος. Ποία θλιβερά Κυριακή! Ποίον τάχα τέλος περιμένει την πατρίδα εις τοιαύτας τρικυμίας πολιτικές της Ευρώπης και εις τοιαύτας ραδιουργίας ολεθρίας τινών Ελλήνων.

Άλλην θεραπείαν οπωσούν δεν βλέπω παρά την φρόνησιν των στρατιωτών.

Προσπαθήσατε φίλε και αδελφέ, εις την ευταξίαν των στρατιωτικών· διότι άλλως χανόμεθα. «Ζητούν να θολώσωσι το νερόν δια να μας καταφάγωσιν οι περι ημάς λύκοι», ως έλεγεν ο μακαρίτης.

Σας ασπάζομαι

Ναύπλιον την 28 Σεπτεμβρίου 1831

Π.Γ. ΡΟΔΙΟΣ

Και οι εν Ναυπλίω δε αντιπρέσβεις Ρωσίας, Αγγλίας και Γαλλίας φροντίζοντες περί της τάξεως κατέλαβον τα φρούρια δια ναυτών. Ο δε Κολοκοτρώνης εν Τριπόλει μαθών τον διορισμόν αυτού δι' ιδιαιτέρου αγγέλματος του κόμητος Αυγουστίνου Καποδιστρίου και δια δύο ταχυδρόμων της κυβερνήσεως αφίκετο (29 Σεπτεμβρίου) μετά συντόμου πορείας εις Ναύπλιον ηγούμενος 150 ιππέων. Εκ των μελών της τριανδρίας ο μεν Αυγουστίνος, ως εικός, έπνεεν εκδίκησιν κατά των δολοφόνων του αδελφού του και των οπαδών εκείνων, ο δε Κολοκοτρώνης, συνετός ων συνέστελλε τας ορμάς εκείνου, ο δε Κωλέττης εγίγνωσκε ν' αναμένη κρείσσονας περιστάσεις προς εκδήλωσιν των εαυτού πολιτικών φρονημάτων, άτινα ήσαν όλως αντίθετα προς τα των δύο συναρχόντων ”

Πηγή: Τρύφωνος Ευαγγελίδου «Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου, κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)», Εν Αθήναις, Εκδοτικόν Βιβλιοπωλείον Π. Ε. Ζανουδάκη, 1894 σσ.. 422-431, 460-461, 467-468

Ο Κολοκοτρώνης στα απομνημονεύματά του αναφέρει τα εξής για το θάνατο του πρώτου Κυβερνήτη:

« [...] Όταν έκαψε ο Μιαούλης τα καράβια εβόγγισε όλο το Έθνος δια την αδικίαν όπου έκαμε να κάψη τα εθνικά καράβια, μερικοί βλέποντες ότι ούτε με επιτροπάς ούτε με αποστασίας δεν έκαμναν τίποτε, εσυμβουλευθήκαν μερικοί και απεφάσισαν να σκοτώσουν τον Κυβερνήτην· εκείναις ταις ώραις έλαβα διαταγή να υπάγω εις το Ναύπλιον και να πάρω

μαζύ μου και την τακτική καβαλαρία, και την άτακτη με το πεζικό στράτευμα να τα αφήσω με τον Γενναίον εις την Μεσσηνία δια να επαγρυπνούν τα κινήματα των Μανιατών να μην έβγουν και λεηλατήσουν τον τόπον. Ο Πέτρος Μαυρομηχάλης είχε φύγει τον χειμώνα κρυφίως από το Ανάπλι δια να περάση εις την Ζάκυνθον δια να υπάγη εις την Μάνην. Ο καιρός τον έρριξε κατά το Κατάκολον· ο εκεί τότε Διοικητής Αναγνωστόπουλος τον παρέλαβε και τον έστειλε εις το Ανάπλι, και τον έβαλεν εις φύλαξιν αναπαυτικήν και είχε όλα του τα αναγκαία πλουσιοπάροχα· τον Γιάννη Κατζή τον έπιασε και τον έβαλε εις το Παλαμήδι, τον δε Κωνσταντίνον και Γεώργιον Μαυρομηχάλην και Κατζάκο είχε υπό φύλαξιν να ευρίσκωνται εις την χώραν του Αναπλιού· ο Κατζάκος έφυγε και επήγε εις την Μάνη και έκαμνε τα συντάγματα αυτά [σ.σ. αναφέρεται στην αντικυβερνητική εξέγερση της Μάνης το 1831] · εις αυτόν τον καιρόν είναι όπου εσυμβουλευθήκαν να σκοτώσουν τον Κυβερνήτην. Τους εγύρισαν τα μυαλά τάζοντές τους χιλιάδες τάλαρα και άλλα· και αν δεν επαρακινούνται αυτοί από μεγάλαις υποσχέσεις, και να ήναι βέβαιοι ότι θα γλυτώσουν δεν το αποφάσιζαν ποτέ. Έτσι [...] επήγαν εις την πόρταν της εκκλησίας την Κυριακήν την αυγήν, εχαιρέτησαν τον Κυβερνήτην, ο Κυβερνήτης είχε μόνο δύο, ένα κουλοχέρη και ένα άλλον· εμβαίνοντας εις την πόρταν, ο Κωνσταντίνος του έρριξε μία πιστόλα εις το κεφάλι, ο Γεωργάκης μια μαχαιριά εις την κοιλιά και έμεινε ο Κυβερνήτης νεκρός ξαπλωμένος εις την πόρταν· αφού έκαμαν αυτά έτρεξαν να φύγουν, ο Κωνσταντίνος ελαβώθηκε θανατηφόρα από τον Κουλοχέρη τον Κρητικό, ο δε Γεωργάκης κατέφυγεν εις του Βαλιάνου το σπήτι· είδε ότι εκεί δεν εμπορεί να βασταχθή και επήγε εις του Ροάν σπήτι. Ο πολιτάρχης Παναγιώτης Κακλαμάνος δεν εταράχθηκε διόλου διότι ήτον και αυτός μπασμένος εις την υπόθεσιν. [...] Ο Αλμέτας όπου ήτον φρούραρχος με το πιστόν του στράτευμα όπου ήτον ωρκωμένο έκλεισε ταις Πόρτες, εδιαμοιράσθησαν εις όλαις ταις τάπιες και εις άλλας θέσεις της πόλεως, έπιασαν και διάφοροι άλλοι τα άρματα, και έτσι εφυλάχθηκε όπου εκινδύνευσε να χαθή το Ανάπλι. Της ευθύς εσυνάχθηκε η Γερουσία με τους Γραμματείς και απεφάσισαν να κάμουν τριμελή επιτροπή τον Αυγουστίνον, εμένα και τον Κωλέτη. Ο Αυγουστίνος με έστειλε ευθύς με τον θάνατον του Κυβερνήτου ένα πεζόδρομον δια να μου δώση είδησιν και να πάω εις το Ανάπλι ήμουν εις την Τριπολιζά, εκείναις ταις ώραις ευρέθηκα εις την Τριπολιτζά. Η Γερουσία εκοινοποίησε την απόφασιν της εις τον Αυγουστίνον, ο Αυγουστίνος είπε ότι δεν δέχεται αυτήν την θέσιν αν δεν έλθη πρώτον και ο Κολοκοτρώνης να ομιλήσωμεν. Εγώ έλαβα την είδησιν το βράδυ την ιδίαν Κυριακή από τον πεζόδρομον, ότι ο Κυβερνήτης εσκοτώθηκε από τους Μαντομηχαλίδες και ο ένας εσκοτώθηκε και ο άλλος επήγε εις το Ρουάν, δεν ήξευρα τίποτε άλλο περισσότερον. Τότε εσυλλογίσθηκα ότι είχε αποφασίσει ο Κυβερνήτης ότι αν αποθάνη έξαφνα να γένη ευθύς Συνέλευσις από το Έθνος. [...] Την αυγήν ξημερόνωντας [sic] Δευτέρα με ήλθαν δύο πεζοί ο ένας κοντά εις τον άλλον και μου έφεραν τας ειδήσεις ότι η Γερουσία εψήφισε τριμελή επιτροπή, ότι ο λαός επολιόρκησε τον Γεωργάκη Μαυρομιχάλη εις του Ρουάν το σπήτι, ότι τον εξήτησαν από τον Ρουάν, ότι τον επαράδωκε και τον επήγαν εις το Παλαμήδι και μου έλεγαν να φθάσω μίαν ώραν αρχήτερα.

Το βράδυ είχα βαστάξει μυστικό και δεν το εκοινοποίησα εις την πόλιν τον θάνατον του Κυβερνήτου. Την Αυγήν όπου το έμαθαν οι πολίται της Τριπολιτζάς έμειναν νεκροί, άφησαν τα εργαστήριά των, ταις δουλιαίς τους και επερπατούσαν εις τους δρόμους ωσάν τρελοί. Εγώ έστειλα εις όλας τας επαρχίας ταχυδρόμους με δεύτερα γράμματα να μείνουν ήσυχοι αι

επαρχίαι, να σταθούν οι έπαρχοι εις τας θέσεις των, και να εξακολουθούν τας εργασίας των. Τους έδιδα και την είδησιν ότι εκλέχθη μία επιτροπή για να κυβερνήση τον τόπον, και ότι θέλει λάβει τα αναγκαία μέτρα δια να βαστάξη την ησυχίαν και την ευταξίαν εις αυτήν την κρίσιμον περίστασιν. Ήλθαν οι προύχοντες της πόλεως Τριπολιτζάς πριν να αναχωρήσω δια το Ναύπλιον, και μου είπαν ότι τι να γίνωμεν, εμείς φοβούμεθα να μην πάθωμεν τίποτε, διότι η πόλις μας είναι ανοικτή και ξέφραγη. [...] Αφησα το Σισινόπουλο με 100 καβαλαρέους δια την ησυχίαν του τόπου, και εγώ εκίνησα και δια εξ ώρας έφθασα εις το Ανάπλι. Είχα μαζί μου 150 καβαλαρέους · ο λαός εζήτησε την άδειαν και άνοιξαν την πόρταν και εβγήκαν εις προϋπάντησίν μου, έως τον τόπον όπου εξεμπαρκαρίσθηκε ο βασιλεύς, και ο λαός απεκεί με εσυντρόφευσε έως το σπήτι μου. Άλλοι που με απαντούσαν έκλαιγαν, άλλοι παραπονούνται, και εγώ έλεγα εις όλον τον κόσμον, ησυχία· πηγαινάμενος εις το σπήτι τους είπα, Έλληνες, πηγαίνετε εις τα σπήτια σας, μην έχετε κανένα φόβον, και του Θεού η δύναμι θέλει τα οικονομήσει όλα· απ' εκεί επήγα εκεί όπου εκάθετο ο Αυγουστίνος δια τον παρηγορήσω, πηγαινάμενος εκεί επαρηγόρησε ο ένας τον άλλον, και έπειτα μου λέγει, εις τον λαιμόν σου κρέμομαι και εγώ και το Έθνος, και κάμε ό, τι σου φανή εύλογον. [...]

Την άλλην ημέραν εσυνάχθηκε η Γερουσία και οι Γραμματείς και ημείς εκάμαμεν τον όρκον και επήραμεν ταις υποθέσεις του Κράτους επάνω μας, ο λαός εφώναζε δια τον φονέα Γεωργάκη, ή σκοτώνετε τον φονέα, και πιάνετε και τους συμβούλους, είτε μη θα κάμωμεν εκδίκησιν μοναχοί μας [...] . Τότε ημείς απεφασίσαμεν στρατιωτικόν δικαστήριον, τον έκρινε, τον εκαταδίκασεν εις θάνατον, και εκτελέσθη η απόφασις εις την Πρόνοια. Οι δύο υπηρέται και ο Κακλαμάνος εβάλθηκαν εις φυλακήν, οι οποίοι εμαρτύρησαν την εταιρίαν όπου είχαν να σκοτώσουν τον Κυβερνήτην· εβιάσαμεν τον Ζιεράρ να κάμη την παραίτησίν του, ειδέ μη ηθέλαμεν τον κηρύξει επίβουλον· έδωκε την παραίτησίν του, εβάλθη εις φυλακήν και ο υιός του Καλαμογδάρτη και οι άλλοι δεν εμαρτυριώντο από τον άλλο. Πολλοί τρελοί ήρχοντο και με εφορτόνοντο και μου έλεγαν, Κολοκοτρώνη εκδίκησιν κάμε, σκότωσε τους φονείς· και εγώ τους εμάλωσα και τους εδίωξα από το σπήτι, λέγοντάς τους, πηγαίνετε εις τα σπήτια σας, δεν είναι εδική σας δουλιά [sic] . [...]

Όλαι αι επαρχίαι και αι νήσοι της Ελλάδος (εκτός της Ύδρας), έστειλαν αναφοραίς, έκλαιον τον θάνατον του Κυβερνήτου, και ανεγνώριζαν και την Διοικητικήν Επιτροπήν.

Πηγή: Θεόδωρου Κολοκοτρώνη «Διήγησις συμβάντων της ελληνικής φυλής: από τα 1770 έως τα 1836», Αθήνησιν, Τύποις Νικολαΐδου-Φιλαδελφέωε, 1846, σσ. 235-240